

Open Monumentendag

Utrecht

Erfgoed voor iedereen

Zaterdag

11 september 2021

10.00 – 17.00 uur

www.openmonumentendagutrecht.nl

Open
MONUMENTENDAG
UTRECHT

BURGY
Utrechtse
Monumenten
Fonds

nico de bont | T&I
mu monumentenrecht
utrecht
Utrecht Marketing

DUIC
Dutch Urban Institute for Cultural Heritage

Open Monumentendag Utrecht 2021 'Erfgoed voor iedereen'

Open Monumentendag Utrecht 'ouderwets' druk en gezellig

Het was bijna als vanouds, de 30e Open Monumentendag in Utrecht. Naar schatting 20.000 bezoekers kwamen zaterdag 11 september af op de meer dan 80 monumenten die hun deuren hadden opengesteld voor het publiek.

Het thema dit jaar luidde 'Erfgoed voor iedereen' en dat werd volop waar gemaakt. Het was gezellig en druk, maar nergens té druk en ook het weer werkte mee: niet te warm en pas aan het eind van de middag viel er een buitje. Voor sommige attracties moest gereserveerd worden, maar verder kon de dag zonder veel beperkingen doorgang vinden.

En het publiek genoot er zichtbaar van! Er kon weer een volledig programma worden aangeboden en er viel dan ook heel wat te kiezen.

Uiteraard was er veel aandacht voor het nieuwe UNESCO werelderfgoed; in Leidsche Rijn was een programma rond de Romeinse Limes vastgesteld en er konden maar liefst negen forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden bezocht.

De fietsroute in West en de wandelroute in Oost langs 'jonge monumenten' trokken veel belangstelling, ook van mensen uit de wijken zelf. In Pijlsweerd ontlokte de gerestaureerde Lubro veel bewondering en trok ook het Concordiagebouw veel bezoekers. De lezingen over jonge bouwkunst zaten daar vol.

Maar ook de oudere monumenten blijven populair. Zo'n 500 mensen stonden gedurende de dag op de Visbrug te wachten voor een bezoek aan paleis Lofen en vaste waarden als de Domtoren, de Utrechtse kerken, kloosters en andere topmonumenten blijven veel mensen trekken. Daarnaast waren er diverse bijzondere openstellingen, zoals De Inktpot, een villa van Rietveld, de gevangenis op Wolvenplein, de Werkspoorfabriek en andere toppers. Het was, kortom, een zeer geslaagde, ouderwetse Open Monumentendag.

Ook dit jaar verscheen de Monumentenkrant als bijlage van De Utrechtse Internet Courant (DUIC). In de online versie van DUIC werd een week voorafgaand aan de Open Monumentendag iedere dag een bijzondere openstelling nader belicht. Speciale dank gaat uit naar onze hoofdsponsor AM die het ook dit jaar mogelijk maakte van een reserveringssysteem gebruik te maken.

In het hierna volgende korte verslag kunt u meer lezen over de verschillende activiteiten op de 35^e Open Monumentendag. Naast deze korte beschrijving treft u de financiële verantwoording aan en een publiciteitsoverzicht.

Werkgroep Open Monumentendag Utrecht
Oktober 2021

PROGRAMMA

Open Monumentendag Utrecht 2021

'Erfgoed voor iedereen' was het thema van de 35^e Open Monumentendag Utrecht, die op zaterdag 11 september heeft plaatsgevonden. In totaal waren zo'n 80 monumenten tussen 10.00 en 17.00 uur te bezoeken.

Al 35 jaar lang openen op de 2^e zaterdag van september vele tientallen Utrechtse monumenten hun deuren voor iedereen. Met het thema van dit jaar sloot deze jubileumeditie aan bij het Europese thema *Inclusive Heritage: heritage for everyone*. Dat erfgoed voor iedereen is, is niet vanzelfsprekend. Veel monumenten die wij nu kunnen bezoeken, waren vroeger ontoegankelijk. Aan de andere kant zijn er ook altijd panden gebouwd die bedoeld waren om zich open te stellen voor anderen. Denk aan ziekenhuizen, gasthuizen, weeshuizen, kerken, huisjes voor armlastigen, etc. Voor de Open Monumentendag was in de binnenstad een route uitgezet langs panden van 'zorg en naastenliefde', waaronder het oude AZU-gebouw, het Hieronymusgebouw, de panden van de RK Aalmoezenierskamer en enkele 'kameren' en hofjes.

Jong erfgoed

Ons erfgoedbestand vernieuwt zich voortdurend. Om erfgoed daadwerkelijk van en voor iedereen te houden zijn er afgelopen jaren in Utrecht tal van 'jonge' monumenten bijgekomen. Tijdens de Open Monumentendag kregen ook deze 'naoorlogse' monumenten bijzondere aandacht. Deze panden staan vooral buiten het centrum, waardoor ook die delen van de stad bij het programma betrokken konden worden. Er waren korte wandelroutes uitgezet in Pijlsweerd - met o.a. het Concordiagebouw en de Lubro - en rond het Krommerijnpark, waar enkele bijzondere villa's staan. Daarnaast was er een fietsroute door Utrecht West, die voerde vanaf het CAB-gebouw en de Werkspoortfabriek naar Oog in Al en Kanaleneiland, waar enkele bijzondere naoorlogse kerken te bezoeken waren. De routes konden zowel individueel als met een gids gevolgd worden.

Buitenkansjes

Naast deze speerpunten waren er weer vele andere monumenten open voor iedereen. Vaste waarden zijn topmonumenten als de Domtoren en diverse schitterende kerken, maar ook weer diverse 'buitenkansjes', zoals De Inktpot en gevangenis Wolvenplein (dit jaar voor het laatst in oude staat!). Natuurlijk was er extra aandacht voor de monumenten van Romeinse Limes en de Nieuwe Hollandse Waterlinie die onlangs de status van werelderfgoed hebben verkregen. Het nevenprogramma concentreerde zich rond het Domplein, veel activiteiten werden georganiseerd bij de monumenten zelf.

Deze 35^e editie kon met zo min mogelijk beperkingen doorgang vinden. Een aantal basisregels, zoals de 1,5 meter, moest nog steeds in acht worden genomen. Voor enkele kleinere monumenten en sommige activiteiten was nog wel een reservering nodig.

Sfeerimpressie Open Monumentendag Utrecht 2021

Open Monumentendag Utrecht 2021

Jaarrekening 2021
Open Monumentendag Utrecht

	Project OMD					
	Opbrengsten		Begroot		Werkelijk	
	Subsidies		26.443		26.443	
	Sponsors		27.882		28.700	
	Totaal		54.325		55.143	
	Kosten		Begroot		Werkelijk	
	Activiteiten thema		1.500		870	
	Redactie en beheer website, Nieuwsbrief		5.000		5.000	
	Vormgeving		725		1.010	
	OMD krant		10.550		10.291	
	Redactiekosten		4.300		4.300	
	Marketing, promotie en organisatie		26.750		26.750	
	Opening		1.000		1.791	
	OMD markt		1.500		1.036	
	Diversen		2.500		1.606	
	Kosten werkgroep		500		500	
	Onderhanden werk 2022				1.989	
	Bankkosten				150	
	Totaal		54.325		55.143	
	Projectresultaat				0	
	Totaal resultaat OMD				0	
	Utrecht					
	25.10.2021					

TOELICHTING REKENING OPEN MONUMENTENDAG 2021

Algemeen

De werkgroep Open Monumentendag Utrecht heeft geen winstoogmerk, echter het financieel beleid is de laatste jaren mede gericht op het creëren van een beperkte algemene reserve om onvoorziene uitgaven te kunnen dekken, dan wel tegenvallende inkomsten te compenseren.

De begroting is gebaseerd op ervaringscijfers van inkomsten en uitgaven in de voorgaande jaren.

Het Project Open Monumentendag

Opbrengsten

Voor de inkomsten, bestaande uit primair subsidies van de gemeente Utrecht, sponsors, fondsen en overige, was een bedrag begroot van € 54.325. De inkomsten komen traditioneel vanuit de gemeente (40%), fondsen (20%) en sponsors (40%). Gebieds- en Vastgoed ontwikkelaar AM is als hoofdsponsor verbonden aan de Open Monumentendag Utrecht. Dit jaar is het sponsorcontract weer voor 3 jaar verlengd. Daar zijn we AM zeer erkentelijk voor. Daarnaast mocht de Open Monumentendag Utrecht weer rekenen op een aantal trouwe sponsors en fondsen en op de bijdrages van Van Hoogevest Architecten, Aannemingsbedrijf Nico de Bont BV en Burgy Bouwbedrijf. Nieuw dit jaar waren de toezeggingen van CU030, de Monumentenwacht Utrecht en Levenslang BV.

Kosten

De kosten kwamen nagenoeg overeen met de begrote kosten. Daarnaast is een reservering gemaakt van ongeveer € 1.989 voor de al geleverde inspanning voor de dag van 2022. De werkzaamheden hiervoor starten al in 2021 maar worden pas in 2022 gefactureerd.

Resultaat project Open Monumentendag

Dit projectresultaat betekent dat het mogelijk wordt om onze huidige financiële positie verder te consolideren. Het blijft echter goed om voor de komende jaren zowel met begroten als de realisatie goed op de 'kleintjes' te letten.

Kijken naar de toekomst

Voor 2022 hopen we weer een beroep te kunnen doen op de vertrouwde maar ook op de nieuwe sponsors ten einde onze benodigde sponsoropbrengsten te realiseren om deze dag mogelijk te maken. De verzoeken en toewijzingen vinden in het tweede kwartaal van 2022 plaats.

Wij blijven op zoek naar nieuwe sponsors en partners om hierdoor de stad jaarlijks een waardevolle dag te kunnen bieden waarbij het duurzaam gebruik van de eigen leefomgeving - onze eigen stad Utrecht - in historisch perspectief voorop staat.

Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar bijgevoegde jaarrekening.

September 2021 – UITAGENDA 35

OPEN DEUR
Monumenten spotten

Tijdens Open Monumentendag dag openen tientallen gebouwen waar je normaal gesproken niet naar binnen kunt, hun deuren voor het publiek. Zoals elk jaar behoren de Inktpot en de Bibliotheek Neude weer tot de must-sees. Ook de moeilijke waard: de voormalige Wolvenpleingevangenis (dit jaar voor het laatst in de oorspronkelijke staat), Paushuizen (gebouwd in opdracht van de enige Nederlander die ooit paus is geweest, maar er nooit voet over de drempel heeft gezet) en Huis van Ravesteijn (villa ontworpen door Spoorwegarchitect Sybold van Ravesteijn). Wil je een monument bekijken? Zorg dan dat je van tevoren online een tijdslot hebt geboekt.

*11 september, verschillende locaties
openmonumentendagutrecht.nl*

En verder:

- 36 TREND
Berichten uit het voetbalbos
- 39 NEWINTOWN
Ecosavannah Green UP
- 40 DE KLEEDKAMER
Andries Tindru strijkt zijn overhemd
- 42 HET GEBOUW
De monnik aan de Bernslootelaan
- 43 MEYEROUW TAMARA
Utrechtse singer-songwriter icil mensen helpen met haar muziek
- 44 STADSBESTUUR
Guerilla gardening

In de stad

uitagenda utrecht.nl

Tekst: Martine Bakker

het gebouw

Architectuur

Utrecht staat vol met bijzondere gebouwen waar je regelmatig langsfiets, maar zeker niet alles van weet. Zoals de ronde Turkse moskee aan de Bernadottelaan.

Tussen de rechte straten, flats en huizenblokken van Kanaleneiland staat tegenover het winkelcentrum een opvallend rond gebouw. Dit is de voormalige bibliotheek van de wijk, gebouwd in 1966. Jan van Grunsven, de architect, noemde het een 'boekenmolen', maar door de doorlopende lijnen van de daklijst, muur, borstwering en bovenramen heeft het ook wat weg van een taart, opgebouwd uit laagjes.

HET HEEFT WEL WAT WEG VAN EEN TAART, OPGEBOUWD UIT LAAGJES

Het grappige is dat de ruimtes binnen daadwerkelijk taartpunten vormen. Al liepen ze niet helemaal door tot het midden, want daar stond de uitleenbalie. In 1992 trok de moskee in het gebouw en zijn deze nissen op de eerste verdieping weggebroken. Zo ontstond een grote gebedsruimte. Vanwege hun dragende functie zijn de wanden nog wel traceerbaar in de pilaren en balken. Op de begane grond kwamen er voor de andere moskeefuncties juist nog wat wanden bij.

Hoewel veel architecten een ronde plattegrond als een ideale plattegrond zien, wordt er maar weinig rond gebouwd. Het beroemdste ronde gebouw is waarschijnlijk het Guggenheim Museum van architect Frank Lloyd

Wright. Een rond gebouw heeft geen loze hoeken, is het idee, waardoor de ruimtelijkheid optimaal resoneert. En de bewegingen erdoorheen zijn interessant. Maar een gebouw zonder hoeken is ook best onpraktisch. In Kanaleneiland stonden de boekenkasten dan ook tegen de rechte tussenwanden.

Dat de bibliotheek met zijn ronde vorm opviel, was precies wat de architect beoogde. Andere opvallende elementen zijn de vele ramen en het portiek, dat wordt gevormd door de diagonaal van het trappenhuis en een dunne bakstenen muur haaks op de ronding. En Van Grunsven koos indertijd voor nog een opvallend aspect: een schildering die helemaal rondliep op de muur tussen de begane grond en de eerste verdieping. De prominente trap werd in die schildering – een kleurig patroon van geometrische vormen, rechte vlakken en letters – meegenomen.

Dat het geheel sterk aan Gerrit Rietveld deed denken, is niet vreemd. Van Grunsven begon zijn loopbaan bij Rietvelds bureau, wat nog beter te zien is aan de bibliotheek van Tuinwijk, die hij in 1963 ontwierp. En ook Jan Ilons, die de schildering maakte, werkte eerder met Rietveld samen. Helaas is de muurschildering in 1986 weggesaust in een achteraf onnavolgbare actie van de gemeentelijke onderhoudsdienst. Niet veel later kreeg de bibliotheek de status van gemeentelijk monument. Hoewel het gebouw toen pas 22 jaar oud was, stond de bijzondere architectuur buiten kijf, en dat staat ze nog steeds.

Op 11 september is de moskee te bezoeken in het kader van Open Monumentendag, behalve tijdens het gebed van 12-15 uur.

openmonumentendag.nl

Fotografie van Utrechtse Architectuur, Janssen

Fotografie van Utrechtse Architectuur, Janssen

Regentenzaal open tijdens Monumentendag

Voor het eerst sinds lange tijd is de Regentenzaal weer open voor publiek. Tijdens de Open Monumentendag op zaterdag 11 september kunnen bezoekers tussen 10.00 – 16.00 uur een kijkje nemen in deze historische zaal. Van 11.30 - 12.30 uur zal hier een lezing worden gegeven over de bijzondere wandtapijten, de functie van het gasthuis en de veranderingen door de eeuwen heen.

De Regentenzaal werd in 1632 gebouwd in opdracht van het College van Regenten van het Bartholomeus Gasthuis. Kenmerkend voor deze eeuwenoude zaal zijn de bijzondere wandkleden. De grootste gobelin bekleedt de lange zijde van de zaal en is maar liefst 13 meter breed. Het wandkleed dateert uit 1642 toen de regenten de Delftse meesterwever Maximiliaan van der Gucht de opdracht gaven het wandkleed te maken. Het wandtapijt laat een diversiteit aan kleurrijke flora en fauna zien. De negentien heren regenten betaalden 48 florijn per persoon voor dit omvangrijk kunstwerk. Er hangen in totaal vier gobelins van deze maker. Deze wandtapijten worden als een uniek stuk Nederlandse tapijtweeffkunst beschouwd en zijn daarom aangemerkt als Nederlands Cultureel Erfgoed.

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werden de gobelins opgeslagen in de kelder

De Regentenzaal heeft bijzondere wandkleden. © Barth

van het Bartholomeus Gasthuis. Toen bij controle enkele mottengaatjes ontdekt werden, verhuisden de kleden naar de kluis van de Firma Vlaer & Kol, de huidige Winkel van Sinkel. Hier lagen ze veilig tot ze op 27 juni 1945 terugkeerden naar hun oorspronkelijke plaats in de Regentenzaal.

Nog altijd vergadert het College van Regenten van het Bartholomeus Gasthuis (inmiddels een moderne Raad van Toezicht) in de Regentenzaal over de kerntaak van het gasthuis.

Deze unieke zaal, bekleed met eeuwenoude gobelins is een van de historische zalen die het

Bartholomeus Gasthuis rijk is. Vanaf weer mogelijk de Regentenzaal af te evenementen. De Regentenzaal is geschikt voor vergaderingen, diners, en vieringen. Daarnaast is de Regentenzaal officiële trouwlocatie van de gemeente Voor de lezing tijdens Open Monumentendag.

Voor overige informatie kunt u mail info@bartholomeusgasthuis.nl. •

vrijdag 10 september 2021

(A)

► **Bijzondere woonhuis opent zijn deuren**

Welkom in het monument van Anco (en let op de deurklinken!)

▲ Anco Schut in het trappengebouw van zijn woning. „Iedereen denkt dat het een villa is, maar het is eigenlijk een klein appartementengebouw.” FOTO ANGELIEK DE JONGE

Utrechter Anco Schut (73) zet zaterdag de deuren van zijn huis open en iedereen is welkom. Reden voor deze gastvrijheid? Schut doet met zijn monumentale woning aan de Breitnerlaan 1 mee aan de Open Monumentendag. Vier redenen om te gaan kijken.

Wim Langejan

Utrecht

1. Het is niet wat het lijkt (maar wát een prachtplek)

zelf woont Schut er sinds 2002. Hij zocht een huis in de binnenstad, maar wat hij op het oog had, werd voor zijn neus weggekaapt. „Uit puur chagrijn klikte ik toen op ‘appartementen’ en zag dit. Ik dacht toen: ‘als mijn vrouw het ziet is ze meteen verkocht’. En dat was ook zo.”

De Breitnerlaan is het ‘gouden randje’ van de wijk rond het Krommerijnpark: hier staan villa’s, waaronder ook twee Rietveldpanden. Maar de wijk is veel meer dan dat: hier is in de jaren van de

werkte bij de gemeenten Groningen en Utrecht. Schut weet waarover hij het heeft als hij door zijn huis loopt, allerlei details aanwijst en uitgebreid vertelt. Zoals bijvoorbeeld over de drie brievenbussen bij de voordeur: „Die waren er omdat de bovenverdieping opgedeeld kon worden. Maar dat is nooit gebeurd. Je ziet ook dat die derde brievenbus niet in gebruik is.”

Binnen wijst hij niet alleen naar het fraaie trappenhuis, maar ook naar de deurklinken. Ogenschiijn-

vertrouwd verzekerd

Partners

Agrarisch Erfgoed Nederland
BETROKKEN BIJ BOERDERIJEN

BEWOOND BEWAARD

Open Monumentendag Utrecht: 'Erfgoed voor Iedereen'

23 augustus 2021

Nieuwsbrief Monumentaal, 23 augustus 2021

Bezoek een monument, je kan er gratis in en er zijn er 80!

Door Nare Hovanisyan

In Utrecht staan ongelofelijk veel mooie gebouwen waar je eigenlijk nooit binnen kunt kijken. Zaterdag 11 september tussen 10.00 en 17.00 uur kan dat wél. Tijdens de 35ste Open Monumentendag gaan er tientallen deuren in Utrecht – gratis en voor niets – voor je open. Er worden 80 monumenten opengesteld voor publiek. Het thema is 'Erfgoed voor iedereen'. Daar wordt op drie manieren invulling aan gegeven: allereerst

wordt aandacht besteed aan monumenten, zoals gasthuizen, kerken en andere instellingen waar per definitie iedereen terecht kon of kan. Een tweede groep bestaat uit monumenten die speciaal toegankelijk zijn gemaakt voor iedereen, zodat zij een levendig onderdeel blijven van onze samenleving. Ten slotte is er ook aandacht voor 'jonge monumenten'. Alle deelnemende Utrechtse monumenten, activiteiten en meer informatie vind je op **openmonumentendag.nl**